

Sygn. akt III AUa 218/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 grudnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka (spr.) SSO del. Barbara Konieczna
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 6 grudnia 2018 r. w Szczecinie

sprawy Z. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 28 lutego 2018 r. sygn. akt VI U 1243/17

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie,
2. odstępuje od obciążenia ubezpieczonego kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSO del. Barbara Konieczna SSA Anna Polak SSA Barbara Białecka

Sygn. akt III AUa 218/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 lipca 2017 roku organ rentowy - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. po rozpatrzeniu wniosku ubezpieczonego -Z. K., odmówił mu prawa do emerytury w wieku obniżonym z tytułu pracy w warunkach szczególnych, wskazując że ubezpieczony do dnia 1 stycznia 1999 roku udowodnił jedynie 12 lat 8 miesięcy i 12 dni pracy w warunkach szczególnych, zamiast 15 lat wymaganych ustawą. Organ rentowy podniósł, że do pracy w szczególnych warunkach nie zaliczono okresów pracy ubezpieczonego od 19 października 1973 do 19 października 1976 roku z tytułu zatrudnienia w (...) w charakterze ucznia w zawodzie trawiacza chemigraficznego.

Z decyzją tą nie zgodził się ubezpieczony, który w odwołaniu z 10 sierpnia 2017 roku wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. W uzasadnieniu swojego stanowiska ubezpieczony wskazał, że w okresie zatrudnienia w (...) od 19 października 1973 do 19 października 1976 roku jako uczeń w zawodzie trawiacza chemigraficznego, pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku trawiacza chemigraficznego. Pracę tę wykonywał przez sześć dni w tygodniu a do szkoły (...) chodził dwa, trzy razy w tygodniu po pracy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie powołując się na przepisy prawa i uzasadnienie zawarte w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 28 lutego 2018 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VI Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu począwszy od (...) 2017 roku prawo do emerytury, o której mowa w art. 32 w zw. z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony - Z. K. urodził się (...) roku, zatem wiek 60 lat ukończył dnia (...). Ubezpieczony nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego. Wniosek o emeryturę ubezpieczony złożył 26 czerwca 2017 roku. Na dzień 1 stycznia 1999 roku Z. K. przed organem rentowym udowodnił 25 lat 2 miesiące i 13 dni okresów składkowych i nieskładkowych oraz staż pracy w szczególnych warunkach wynoszący 12 lat 8 miesięcy i 12 dni, tj. z tytułu zatrudnienia: od 20 października 1976 do 30 czerwca 1989 roku w (...) w S. (praca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku trawiacza chemigraficznego).

W okresie od 19 października 1973 do 19 października 1976 roku ubezpieczony - Z. K. był zatrudniony w (...) w S. na stanowisku ucznia w zawodzie trawiacza chemigraficznego. W tym okresie (a także później w okresie od 20 października 1976 do 30 czerwca 1989 roku) stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w warunkach szczególnych - pracę polegającą na bezpośredniej obsłudze aparatów reprodukcyjnych w drukarniach oraz obróbce drukarskich form kopiowych i form drukarskich.

W praktyce praca ubezpieczonego polegała na wykonywaniu form drukarskich. Formy takie najpierw były naświetlane przez kopistę po czym ubezpieczony umieszczał je w kwasie solnym i kwasie azotowym, gdzie wytrawieniu podlegały nienaświetlone wcześniej pola. Praca ta wykonywana była w wymiarze siedmiu godzin dziennie (z uwagi na czynniki ryzyka - pełnym wymiar czasu pracy na tym stanowisku) przez sześć dni w tygodniu. Z uwagi na charakter zakładu pracy istniała konieczność pracy w systemie ciągłym - pracowano tam na trzy zmiany. Ubezpieczony jako młodociany - do czasu ukończenia 18 roku życia - pracował na jedną zmianę, a później na dwie z uwagi na to, że w latach 1974/1975 i 1975/1976 uczęszczał równoległe do (...) (...) w S.. Nauka ta odbywała się dwa, trzy razy w tygodniu a ubezpieczony chodził do szkoły po godzinach pracy.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione.

Sąd Okręgowy na wstępie wskazał, że zgodnie z przepisem art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887 ze zm), ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego, wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a i 50e i 184. Jednocześnie, w myśl przepisu art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej -ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 (tj. w przypadku mężczyzn - 60 lat), 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (co najmniej 25 lat dla mężczyzn).

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Dalej Sąd Okręgowy zauważył, że wykaz prac zaliczanych do prac w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze zamieszczony został w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.). Przepis §4 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi przy tym, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W myśl przepisu § 2 powołanego aktu prawnego, okresami pracy uzasadniającymi prawo do emerytury są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy, o którym mowa stwierdza przy tym zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 cytowanego rozporządzenia lub w świadectwie pracy. W załączniku do powyższego rozporządzenia, w Wykazie A w dziale XI dotyczącym prac w przemyśle poligraficznym, pod pozycją 3 wskazano, że pracą w szczególnych warunkach jest „bezpośrednia obsługa aparatów reprodukcyjnych w drukarniach oraz produkcja i obróbka drukarskich form kopiowych i form drukowych”.

Przy czym, zgodnie z treścią zarządzenia nr 26 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 01.07.1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach, w zakładach pracy resortu kultury i sztuki, do prac w szczególnych warunkach wymienionych w Wykazie A Działu XI pod poz. 3 zalicza się m.in. prace trawiacza chemigraficznego.

Sąd Okręgowy zwrócił zatem uwagę, że ubezpieczony w toku niniejszego postępowania domagał się doliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia od 19 października 1973 do 19 października 1976 roku w (...) w S. na stanowisku ucznia w zawodzie trawiacza chemigraficznego. Organ emerytalny, pomimo przedłożenia przez ubezpieczonego świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, odmówił uwzględnienia tego wniosku z uwagi na to, że ubezpieczony był uczniem w zawodzie.

Mając na uwadze powyższe, w pierwszej kolejności Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, iż zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1983 r. Nr 8 poz. 43 ze zm.), okresy pracy w warunkach szczególnych stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy. Sąd Okręgowy zwrócił przy tym uwagę, że zgodnie z utartą praktyką i orzecznictwem w postępowaniu przed sądem okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przewidziane rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) mogą być ustalane także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia z zakładu pracy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 r., III UZP 6/84 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 r. III UZP 48/84), a więc wszelkimi dopuszczalnymi przez prawo środkami dowodowymi. Sąd Okręgowy podkreślił przy tym, że wydanie lub niewydanie przez pracodawcę świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie rodzi żadnych skutków materialnoprawnych. Zaświadczenie to jest bowiem jedynie dokumentem

prywatnym (art. 245 k.p.c.), wydawanym dla celów dowodowych, a okoliczności w tym dokumencie potwierdzone przez pracodawcę podlegają weryfikacji zarówno w postępowaniu sądowym, jak i w postępowaniu przed organem rentowym. Określenie stanowiska pracy i jej charakteru wskazane w wystawionym przez pracodawcę świadectwie pracy nie wiąże zatem Sądu, który na podstawie całego zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego ocenia, czy ubezpieczony pracował - stale i w pełnym wymiarze czasu pracy - w warunkach szczególnych. Samodzielnie Sąd ustala również, jak zakwalifikować pracę wnioskodawcy w odniesieniu do wykazu prac określonych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1983 r. Nr 8 poz. 43 ze zm.). Dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma bowiem istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy wskazał, że w ramach postępowania dowodowego dopuścił dowód z dokumentów zawartych w aktach emerytalnych wnioskodawcy i w aktach sprawy. Autentyczność dokumentów nie była przez strony kwestionowana i nie budziła wątpliwości Sądu Okręgowego. Sąd Okręgowy w tym zakresie zauważył, że zostały one sporządzone w sposób zgodny z przepisami prawa, przez uprawnione do tego osoby, w ramach ich kompetencji, oraz w sposób rzetelny, stąd też Sąd ocenił je jako wiarygodne. Prymat wiarygodności Sąd Okręgowy przyznał także korespondującym z tymi dokumentami wyjaśnieniom ubezpieczonego.

Sąd Okręgowy zwrócił dalej uwagę, że z dokumentów zawartych w aktach sprawy i w aktach rentowych (świadectwo pracy i świadectwo pracy w szczególnych warunkach - sporządzone w 1999 roku, co świadczy o tym, że nie sporządzono ich dla potrzeb toczącego się dwadzieścia lat później postępowania sądowego) wynika, że ubezpieczony w okresie od 19 października 1973 do 30 czerwca 1989 roku był zatrudniony jako uczeń w zawodzie trawiacza chemigraficznego (do 19 października 1976 roku) i jako trawiacz chemigraficzny. Przez cały ten okres pracował on stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako trawiacz chemigraficzny - wykonywał pracę polegającą na bezpośredniej obsłudze aparatów reprodukcyjnych w drukarniach oraz obróbce drukarskich form kopiowych i form drukarskich.

Sąd Okręgowy zauważył przy tym, że wprawdzie ubezpieczony w latach 1974/1975 i 1975/1976, uczęszczał do (...) (...) w S., niemniej jednak w ocenie Sądu I instancji nie miało to wpływu na wykonywanie przez niego pracy. Sąd Okręgowy w tym zakresie wyjaśnił, że nauka w tej szkole (którą rozpoczął w rok po podjęciu pracy w (...) w S., co świadczy o tym, że praca i nauka nie były ze sobą ściśle powiązane) odbywała się dwa, trzy razy w tygodniu a ubezpieczony chodził do szkoły po południu, już po godzinach pracy.

Biorąc powyższe względy pod uwagę Sąd Okręgowy uznał, że ubezpieczony spełnił wszystkie przesłanki dla nabycia emerytury w obniżonym wieku, ponieważ ukończył 60 rok życia, udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze powyżej 25 lat, nie był członkiem OFE a także spełnił przesłankę co najmniej 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy zaskarżając go w całości. Wyrokowi zarzucił:

1. obrazę przepisów prawa materialnego, tj.: art. 184 ust 1 pkt 1 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm.) oraz z § 1 ust. 1, § 2 ust. 1 i 2 oraz § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43) - poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż ubezpieczony wykonywał w pełnym wymiarze czasu prace zaliczane do prac w szczególnych warunkach przez 15 lat i tym samym, iż spełnia on warunki do przyznania prawa do emerytury;
2. błąd w ustaleniach stanu faktycznego sprawy, tj. uznanie, iż wnioskodawca w okresie od 19.10.1973 r. do 19.10.1976 r. w (...) w S. wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu (tj. 7 godzin) pracę wymienioną w wykazie A dziale XI

poz. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (bezpośrednia obsługa aparatów reprodukcyjnych w drukarniach oraz produkcja i obróbka drukarskich form kopiowych i form drukowych), podczas gdy nie były one wykonywane w pełnym wymiarze czasu pracy przez ubezpieczonego z uwagi na to, iż czas nauki w/w, był doliczany do czasu pracy w zakładzie, a co za tym idzie nie wykonywał on stricte pracy przez 7 godzin dziennie.

Mając na uwadze powyższe organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania w całości, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Ponadto wniósł o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy wskazał, że brak jest podstaw do zaliczenia do stażu pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach okresu od 19 października 1973 r. do 19 października 1976 r. z uwagi na fakt, iż ubezpieczony był w tym okresie uczniem i nie mógł wykonywać pracy w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy. Organ rentowy zwrócił w tym zakresie uwagę, że wnioskodawca został zatrudniony w (...) w S. z dniem 19.10.1973 r., mając ukończone 16 lat (26.07.1973 r.), a zatem podlegał on ustawie z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy (Dz. U z 1958 r Nr 45 poz. 226 ze zm.).

Organ rentowy zauważył zatem, że na podstawie art. 13 ust. 3 w/w ustawy do czasu pracy młodocianych (ust. 1 i 2) wlicza się czas kształcenia określonego w art. 12 ust. 2 i 3 bez względu na to, czy nauka odbywa się w godzinach pracy czy poza godzinami pracy, jednakże w wymiarze nie większym niż 8 godzin tygodniowo. Zdaniem organu rentowego z przepisu wynika jednoznacznie, iż wnioskodawca nie mógł pracować w pełnym wymiarze czasu pracy (tj. 7 godzin dziennie), albowiem czas jego pracy był skrócony o czas odbywania nauki. Organ rentowy podkreślił przy tym, że czas pracy ulegał skróceniu niezależnie od tego czy nauka odbywała się w godzinach pracy czy poza godzinami pracy. W związku z powyższym praca świadczona przez w/w nie może być zaliczona do prac w szczególnych warunkach.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczony wniósł o jej oddalenie w całości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się zasadna i jako taka doprowadziła do zmiany wyroku Sądu Okręgowego zgodnie z kierunkiem zaskarżenia.

Sąd Odwoławczy uznał, że Sąd I instancji właściwie zgromadził materiał dowodowy stanowiący podstawę rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie. Niemniej jednak, jego analiza doprowadziła do przyjęcia przez Sąd Odwoławczy ustaleń odmiennych, niż te, które zostały przyjęte przez Sąd Okręgowy, a w konsekwencji do uznania, iż w przedmiotowej sprawie brak było podstaw do uwzględnienia w stażu pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych okresu jego zatrudnienia w (...) w S. od 19 października 1973 do 19 października 1976 roku na stanowisku ucznia w zawodzie trawiacza chemigraficznego.

Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że z treści przepisu § 2 ust. 1 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego wynika, że do zaliczenia okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze do okresów pracy uzasadniających prawo do świadczeń na zasadach określonych w tym rozporządzeniu konieczne jest, aby praca ta była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wnioskodawca w oparciu o przeprowadzone w niniejszej sprawie dowody nie zdołał wykazać, że w okresach zatrudnienia w (...) w S. od 19 października 1973 do 19 października 1976 roku na stanowisku ucznia w zawodzie trawiacza chemigraficznego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że ubezpieczony został zatrudniony w (...) w S. z dniem 19.10.1973 r., mając ukończone 16 lat (26.07.1973 r.), a zatem podlegał on ustawie z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej

pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy (Dz. U z 1958 r Nr 45 poz. 226 ze zm.).

W myśl art. 1 ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. z 1958 r. Nr 45, poz. 226 ze zm., nazywanej dalej ustawą o nauce zawodu) młodocianymi w rozumieniu tej ustawy są osoby, które ukończyły 14 lat, a nie przekroczyły 18 lat życia, a zatem w okresie zatrudnienia w celu nauki zawodu ubezpieczony, urodzony dnia (...), miał status prawny osoby młodocianej.

Z art. 12 ust. 1 i 3 ustawy o nauce zawodu wynika, że młodociani zatrudnieni w celu nauki zawodu obowiązani są do doksztalcania się w zakresie obranego zawodu do czasu ukończenia 18 lat życia. Jeżeli młodociany nie zakończył nauki zawodu przewidzianej w art. 4 ust. 1 do ukończenia 18 lat życia, obowiązek doksztalcania się jego może być przedłużony nie więcej niż o 1 rok, o ile doksztalcanie dotyczy obranego zawodu.

Stosownie do treści art. 13 ust. 1 i 2 ustawy o nauce zawodu czas pracy młodocianych w wieku od lat 15 do 16 wynosi 6 godzin na dobę i 36 godzin tygodniowo, natomiast w wieku powyżej 16 lat obowiązuje ich normalny czas pracy stosowany w zakładzie pracy.

Treść przepisu art. 13 ust. 3 ustawy o nauce zawodu wskazuje przy tym, że do czasu pracy młodocianych, o których mowa w ust. 1 i 2 wlicza się czas doksztalcania określonego w art. 12 ust. 2 i 3 bez względu na to, czy nauka odbywa się w godzinach pracy, czy poza godzinami pracy, jednakże w wymiarze nie większym niż 18 godzin tygodniowo.

Uwzględniając treść powołanych wyżej przepisów ustawy o nauce zawodu, brak jest zatem podstaw do przyjęcia, że w okresie nauki zawodu od 19 października 1973 do 19 października 1976 roku Z. K. w pełnym wymiarze czasu wykonywał pracę w szczególnych warunkach, o których mowa pod poz. 2 działu XI wykazu A rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Sąd Apelacyjny wskazuje przy tym, że problem ten był już kilkakrotnie przedmiotem rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego, który np. w wyroku z dnia 24 kwietnia 2009 r. II UK 334/08 (OSNP 2010, nr 23-24, poz. 294), wyrażał pogląd, że młodociany odbywający naukę zawodu w ramach umowy zawartej z zakładem pracy na podstawie przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. nr 45, poz. 226 ze zm.) posiadał status pracownika w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym oraz ubezpieczeniu społecznym, jednakże okres nauki zawodu połączonej z obowiązkiem doksztalcania się w zasadniczej szkole zawodowej nie stanowił okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej na zasadach określonych w §2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz.43 ze zm.).

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy w szczególności wywiódł, że dla spełnienia wymagania wykonywania pracy w szczególnych warunkach – dla celów emerytalnych istotne jest to, czy taka praca była przez pracownika faktycznie wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przewidzianym dla stanowiska, na którym takie warunki występowały. Jeżeli więc przez cały okres zatrudnienia na podstawie umowy o naukę zawodu ubezpieczony pracował jako uczeń na warunkach wynikających z tej umowy (w tym zawartego w niej zastrzeżenia, że do jego czasu pracy podlegał wliczeniu czas doksztalcania w wymiarze do 18 godzin tygodniowo, bez względu na to czy nauka odbywała się w godzinach pracy, czy poza godzinami pracy), a zgodnie z ówczesnymi regulacjami ustawowymi młodociani przyjęci do pracy byli obowiązani do doksztalcania się w celu ukończenia pełnej szkoły podstawowej lub do doksztalcania się zawodowego lub ogólnokształcącego, natomiast młodociani zatrudnieni w celu nauki zawodu obowiązani byli do doksztalcania się w zakresie obranego zawodu, to wynika z tego wniosek, że ubezpieczony – jako uczeń (...) – nie mógł wykonywać i faktycznie nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prac określonych w art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach (o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia), z którymi łączyło się wykonywanie zatrudnienia na stanowisku pracy, do wykonywania, której był

przyuczony. Doksztalcanie w rozumieniu art. 12 ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. nie oznaczało bowiem nic innego, jak zajęcia teoretyczne w warunkach szczególnych. Tak samo wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2011 r. II UK 169/10 LEX nr 786387, w którym Sąd stwierdził, iż okres nauki zawodu odbywanej przed dniem 1 stycznia 1975 r. w ramach umowy zawartej na podstawie przepisów z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy był w rozumieniu prawa ubezpieczeń społecznych okresem zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Nie jest to jednak wystarczające do uznania tych okresów za okresy wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8 poz. 43 ze zm.).

Powyższe wskazuje na utrwalone stanowisko judykatury w kwestii oceny pracy młodocianych jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

Z dokonanych w sprawie ustaleń wynikało, że wnioskodawca przez sporny okres zatrudnienia na podstawie umowy o naukę zawodu pracował jako uczeń i młodociany odbywający wstępny staż pracy i przez część tego okresu tj. od września 1974r. łączył naukę zawodu z obowiązkami doksztalcania się w (...) (...). Tak więc okres ten nie stanowił okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej na zasadach określonych w §2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. gdyż z założenia uczeń przyuczany do wykonywania określonych w art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach, prac o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, nie mógł ich wykonywać i faktycznie nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy co prowadzi do wniosku, że okres zatrudnienia od 19 października 1973 roku do 19 października 1976 roku nie może zostać wliczony do okresu pracy w szczególnych warunkach, a to oznacza, że ubezpieczony nie spełnił na dzień 31.12.1998 r., ustawowej przesłanki wykonywania przez 15 lat pracy w warunkach szczególnych, a zatem zgodnie z powołanymi przepisami nie ma prawa do emerytury w wieku obniżonym.

Nie uszło przy tym uwadze Sądu Apelacyjnego, że ubezpieczony przedstawił ogólne świadectwo pracy oraz świadectwo pracy w warunkach szczególnych, w którym pracodawca potwierdził, że ubezpieczony w całym okresie zatrudnienia tj. w okresie zatrudnienia na stanowisku ucznia w zawodzie trawiacz chemigraficzny (od 19 października 1973 roku do 19 października 1976 roku) oraz trawiacza chemigraficznego (od 20 października 1976 roku do 30 czerwca 1989 roku) stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych: bezpośrednia obsługa aparatów reprodukcyjnych w drukarniach oraz obróbka drukarskich form kopiowych i form drukowych. W tym miejscu podkreślenia jednak wymaga, że wydanie przez pracodawcę świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie rodzi żadnych skutków materialnoprawnych. Zaświadczenie to jest jedynie dokumentem prywatnym (art. 245 KPC), wydawanym dla celów dowodowych, a okoliczności w tym dokumencie potwierdzone przez pracodawcę podlegają weryfikacji zarówno w postępowaniu sądowym, jak i w postępowaniu przed organem rentowym. Dokument taki podlega kontroli zarówno co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej. Zatem to, że w świadectwie pracy wpisano prace wymienione w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), nie oznacza kategorycznego uznania, że pracownik rzeczywiście pracował w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych, jeśli pozostały materiał dowodowy świadczy o okoliczności przeciwnej.

Mając na względzie powyższe, działając na mocy art. 386 § 1 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt 1 sentencji wyroku.

Na mocy art. 102 k.p.c. Sąd Apelacyjny odstąpił od obciążania ubezpieczonego kosztami zastępstwa procesowego ZUS-u za drugą instancję. Zgodnie z tym przepisem w wypadkach szczególnie uzasadnionych Sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przy ocenie przesłanek z art. 102 k.p.c. Sąd Apelacyjny wziął pod uwagę charakter sprawy. Ubezpieczony mógł pozostawać w uzasadnionym przekonaniu słuszności swojego odwołania, na co wskazuje również treść rozstrzygnięcia Sądu I instancji.